

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De scanto Eustachio clvii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De sancto

Quintino

bus eligite. Aut horū repentinū interitū. aut ve
strū martiriū. Cui apostoli. Adoranda est dei mi
sericordia vt et istos conuertat. et nos ad palmam
martiriū pducatur. factū autē silencio apli dixerunt.
Vt sciatis q̄ hec ydola demonib⁹ plena sunt. Ecce
eis imperamus vt excant. et singuli simulacra sua
cōfringant. Statimq; duo ethiopes nigri et nudi
cunctis stupētibus de simulacris exierūt. et cōfra
ctis illis cū diris vocibus abscesserūt. Quod vidē
tes pontifices in aplos irrucērūt. et eos prius tru
cidarūt. In ipa autē hora cum nimia esset celi fere
ntas. tāta fulgura extiterūt. vt templū ipm trisa
ric scindere. et illi duo magi in carbones ictu ful
guris verterent. Rex autē corpora aploꝝ ad vrbē
suā transtulit. et in honore eoz ecclesiaz mire ma
gnitudinis fabricauit. **D**e beato autē simone in
plurib⁹ locis inuenit q̄ crucis paribulo sit affixus
Quod etiā yfido. in li. de obitu aploꝝ. et eusebius
in histo. eccle. et beda sup actus. et magister iohes
beletb in summa sua testātur. Cum em̄ vt aiunt in
egyptio p̄dicasset. hierosolimā redijt. et post mor
tez iacobi h̄moris in ep̄m hierosolimitanū ab apo
stolis vnanimiter est elect⁹. et ante mortē suā. xxx.
mortuos suscitasse narraf. Unde cātaf de eo. Ter
denos mortuos fluctibus mersos būane vite reddi
dit. Cum autē ecclesiaz hierosolimitanā per annos
multos rexisset. et. cxx. annū ageret tēpore traiani
imparozis. cum atticus cōsularis hierosolimis ha
beret. et ab eo capif. et iniurijs multis afficit. Ad
vltimū in cruce ipm affigi iussit omnibus qui ad
rant et ipō iudice mirantibus et. cxx. annoꝝ senex
cruce suppliciu p̄tulisset. Nōnulli vero dicunt sicut
est rei veritas. q̄ nō fuit iste simon qui crucis mar
tiriū p̄tulit et qui ep̄s hierosolimitanus fuit. sed
fuit alius simon filius deophe fratris ioseph quod
etiā eusebius cesariensis ep̄s in sua cronica testat.
Idem dicunt yfido: us et beda in suis cronicis. Nā
yfido: us et eusebius quod prius dixerunt. postmo
dum in cronicis suis correxerunt. quod patet per
bedam qui se hoc sensisse redarguit in retractioni
bus suis. Usuardus quoq; in suo martologio idem
testatur.

De sancto quintino dñi A

Quintinus genere nobilis et ciuis romanus
ad vrbem ambianū veniens et multa mira
cula faciēs. iussu maximiani p̄fecto vrbis
capif et vsq; ad defectū cedentiū verberatus car
ceri mancipaf. Sed soluēte eū angelo in mediam
vrbem iuit. et ibi populo p̄dicauit. Unde iterū ca
prus et in eulco vsq; ad raptionē venarū distētus

neruis quoq; crudis durissime cesus. oleū picem
et adipem feruentissimū tolerauit. Et cum p̄fidē
derideret. irat⁹ calcem acetū et sinapiū in os eius
picit. Sed cū adhuc inobilis p̄maneret et apud
veromandū adduct⁹ fuisset. duos clauos a capite
vsq; ad crura. et decē inter vngulas et carnē p̄fes
infigens tandē cum decolari fecit. Cuius cor
pus in flumē picētū. cū pannos. lv. latuisset. a quadā
matrona nobili romana taliter reptus est. Nam cū
assidue orationi vacaret. nocte ab angelo monita
ad castrū vero mandū p̄perare iubet. vt in tali lo
co corpus in corruptū sancti quintini requireret. et
honorifice sepeliret. Cum igit ad p̄dictus locum
cū multo comitatu venisset. et orōnem ibidē funde
ret corpus sancti quintini in corruptū et redolēs sa
per fluuiū. prin⁹ enatauit. Quō sepeliens p̄ sepul
ture beneficio lumen oculoꝝ recepit. et ibidē edi
ficata ecclesia ad propria remeauit.

De sancto eustachio dñi A

Eustachius ante placidus vocabat. hic erat
magister militū traiani imperatoris. Erat
autē operibus misericordie valde assiduus
sed tamē ydoloꝝ cultui deditus. Habebat autē con
iugem eiusdem ritus et misericordie existentē. Duosq;
filios p̄creauit quos iuxta suā magnificentiā ma
gnifice educari fecit. Et quia opibus misericordie sedu
lus insistebat. ad viam veritatis meruit illustrari
Quadam em̄ die cum venationi insisteret. greges
ceruorū reperit. inter quos vnū ceteris speciosio
rem et maiore conspexit. qui ab alioꝝ societate dis

De sancto

Eustachio

scedens in siluā vastiorē p̄silijt. Verū alijs mili-
 ribus circa ceruos reliquos occupatis. placidus
 hūc toro niso insequit. et ip̄m capere nitēbat. Quē
 cū totis virib⁹ insequeret. ceruus tandē sup̄ quan-
 dam rupis altitudinē cōscendit. et placidus appo-
 pians qualiter capi posset animo sedulus reuolue-
 bat. Qui cum ceruū diligenter consideraret vidit
 inter cornua ei⁹ formā sancte crucis sup̄ a solis cla-
 ritate fulgentē. et ymaginē ihesu xpi qui per os
 cerui sicut olim p̄ asinam balaam sic ei locutus est
 dicens. O placide qd̄ me insequeris? Ego tui gra-
 tia in hoc animali tibi apparui. **E**go sum xps̄ quē
 tu ignorās colis. Elemosine tue corā me ascende-
 runt. et ob hoc veni vt p̄ hunc quē venabaris cer-
 uum. Ego quoq; te ip̄e venarer. Alij tamē dicūt qd̄
 ip̄a ymago xpi q̄ inter cornua cerui apparuit hec
 verba. prulit. Hec audiēs placidus nimio timore
 correptus de equo in terrā p̄cidit. et post vnā ho-
 ram ad se rediens de terra surrexit et ait. Reuela
 michi quid loqueris. et sic credas in te. Et ait xps̄.
 Ego placide sum xps̄ qui celū et terras creauī. qui
 lucē oriri feci. et a tenebris diuisi. qui tpa et dies et
 annos cōstitui. qui hominē de limo terre formauī.
 qui p̄pter salutem humani generis in terris in
 carne apparui. qui crucifixus et sepult⁹ tercia die
 resurrexi. Hec audiēs placidus iterū in terram de-
 cidens ait. Credo dñe quia tu es qui omnia fecisti
 et qui errantes cōuertis. Et dixit ad eum dñs. Si
 credis vade ad ep̄m ciuitatis. et te baptisari facias
 Cui placidus. His dñe vt hec eadem vxori mee et

filijs meis nuucize. vt et ipsi pariter in te credant?
 Cui dñs. Renūcia illis vt et ipsi pariter tecū mun-
 dentur. Tu quoq; die crastina huc venas vt tibi
 rursus appareā. et que futura sint plenius tibi p̄s-
 dam. Cū ergo domū venisset et hec vxori in lecto
 renūciasset. exclamauit vxor eius dicens. Dñe mi.
 et ego cū transacta nocte vidi dicentē michi. Cras
 tu et vir tuus et filij tui ad me venietis. Et nunc
 cognoui qm̄ ipse est ihesus xps̄. Perreperunt igit̄
 ad ep̄m rome media nocte qui eos cū magno gau-
 dio baptisauit. et placidū eustachiū vocauit. eius
 vxorē theospitē. et filios eius agapitū. et theospi-
 tū. Nane factō eustachius sicut prius ad venatio-
 nem p̄cessit. et p̄pe locū veniēs milites suos quasi
 sub obtēru inuestigāde venationis dispsit. Stāsq;
 in loco formam prime visionis aspexit. cadensq; in
 faciem suā dixit. Supplicō tibi dñe vt manifestes
 que p̄miseras seruo tuo. Cui dñs. Beatus es eu-
 stachi qui accepisti lauacrū gratie mee. quia modo
 dyabolū supasti. modo eum qui te decepat cōculca-
 sti. modo apparebit fides tua. Dyabolus em̄ eo qd̄
 ip̄m dereliqueris contra te seue armitatur. Oportet
 igit̄ te multa sustinere. vt accipias coronam victo-
 rie. oportet te mlta pati. vt de alta seculi vanitate
 humilieris. et rursus in sp̄ialibus diuitijs exalte-
 ris. Tu ergo ne deficias. nec ad gloriā pristinā re-
 spicias. quia p̄ temptationes oportet te alterū iob
 demonstrari. Sed cū humiliatus fueris venias ad
 te. et in gloriā pristinā restituā te. Dic ergo si mo-
 do temptationes vis accipe. aut in fine vite. Dicit
 ei eustachius. Dñe si ita fieri oportet modo nobis
 accidere temptationes tube. sed virtutē patientie
 tribue. Cui dñs. Constans esto qd̄ gratia mea cu-
 stodiet animas vestras. Sicq; dñs in celum ascen-
 dit. et eustachius domū rediēs hec vxori sue nūcia-
 uit. **P**ost paucos igit̄ dies mors pestifera
 cūctos seruos et ancillas ipsius inuasit. et vniuer-
 sos occidit. Deinde post aliquot tēpus oēs equi et
 omnia eius pecora subito interierūt. Quidam autē
 scelesti eius depredationē videntes et p̄ noctem in
 domū eius irruētes. cuncta que reperunt asporta-
 runt. et domū toram auro et argēto et rebus alijs
 spoliarunt. Et ipse cū vxore sua et filijs gratias a-
 gens nocte nudus aufugit. Qui ruborem vrētes
 egyptū p̄gebant. Totaq; eius possessio p̄ rapinam
 māloz ad nichilū est redacta. Rex autē rotusq; se-
 natus p̄ magistro militū tam strēnuo multū dole-
 bant. cō qd̄ de eo nullū iudiciū repire poterant.
 Cū autē iter agerent appropinquauerūt mari et
 inueniētes nauē sup̄ eaz nauigare cōperūt. Cū dēs

autē dñs nauis vxorē eustachij q̄ pulchra esset nimis. ipsam plurimū habere desiderauit. Cū vero trāstrerassent nauū ab eo exigerat. Non habentibus vero illis vnde soluerēt. iussit pro nauo detineri vxorē volens illam secū habere. Qd̄ vt eustachius audiuit. nullatenus assentire voluit. Diu vero eo contradicente innuit dñs nautis suis vt euz in mare p̄cipitarēt. vt sic vxores suā habere possent. Qd̄ cum eustachius compisset vxorē eis tristis reliquit. et duos infantes accipiens ingemiscens ibat ac dicebat. Ne michi et vobis q̄ mater vestra alienigene marito tradita est. Perueniensq̄ ad quendam fluuium. p̄pter aquarū abundantia nō est ausus cū duobus filijs fluuiū p̄transire. Sed vno circa ripā fluminis relicto. alterū trāsportabat. Qui cū fluuiū transuadasset. illū infantē quem baiulauerat sup̄ terram posuit. et ad accipiendū alū festinauit. Cum autē circa medium fluminis p̄uenisset. ecce lupus cōcitus venit. et infantem quē deposuerat rapiens in siluā aufugit. Qui de eo desponsus ad alium festinauit. Sed cū abiret leo venit et alium filiū rapiens abiit. Unde cum cōsequi non valens cū esset in medio fluminis cepit plangere. et capillos suos euellere volens se in aquā p̄icere nisi eū diuina. p̄uidencia cōtinuisset. Pastores autē vidētes leonē puerum viuū portare. euz cū canib⁹ insecti sunt. Per diuinā autē dispensationē leo puerū illesum abijciens recessit. Quidam insup̄ aratores post lupū in clamātes. alū puerum de eius faucibus icolumē liberarūt. Utriq̄ vero s̄z pastores et aratores de vno vico fuerunt. et penes se pueros nutrierūt. Hoc vero eustachius nesciebat sed merens ac plorans ibat dicens. Heu michi q̄ ante vt arbor pollebā. sed modo penitus sus nudat⁹. Heu me q̄ multitudine militum circūdari solebam. sed nunc solus remanēs. nec filios cōcessus sum habere. Memini dñe te michi dixisse. q̄ oportet te temprari sicut iob. Sed ecce plus aliqd̄ in me fieri video. Ille em̄ et si possessionibus nudatus fuerit tñ stercus habuit. sup̄ quo sedere potuit. Michi autē nil horuz remansit. Ille amicos sibi compaciētes habuit. ego immites fer as habui que meos filios rapuerunt. Illi vxor est relicta. a me vero ablata. Da requiē dñe tribulationibus meis. et pone curā stodiam ori meo. ne declinet cor meū in verba malicie. et eijciar a facie tua. Et hec dicens cum lacrimis ad quendam vicū abiit. et data sibi mercede a gros illozū hominū per annos. xv. custodiuit. filij autē eius in altero vico educati sunt. nec se esse fratres sciebant. Dñs autē vxorē eustachij cōseruauit.

nec illam ille alienigena cognouit. sed potius eam intactam dimittens vitam finiuit. **C** Imperator autē et populus romanus plurimū ab hostibus molestabant. Et recordat⁹ placidi q̄ strenue contra ipsos hostes sepi⁹ dimicasset de eius subita mutatione plurimū tristabaf. Direxitq̄ multos milites p̄ diuersas mudi partes. p̄mittēs omnibus qui eum inuenissent multas diuitias et honores. Duo autē ex militibus qui aliquādo placido ministrauerant. ad ipm̄ vicū in quo degebat venerūt. Quos placidus de agro venire cōsiderans eos ex incessu p̄tinus recognouit. Et veniens in memoriā dignitatis sue. p̄rbari cepit ac dicere. Dñe sicut istos qui aliquādo mecum fuerūt p̄ter spem vidi. sic da vt aliquādo cōiugē meam videre possim. Nam de filijs scio q̄ a feris comesti sunt. Venit autē ad eum vox dicens. Cōfide eustachi. quia cito honorē tuū recuperabis. et filios et vxorē recipies. Cum igit⁹ militibus obuiaisset. ipi eum minime cognouerūt. Cūq̄ eū salutassent. que serūt si aliq̄ue peregrinū nomine placidū cum vxore et duobus filijs cognosceret. Ille autē se nescire p̄fessus est. Ad p̄ces tñ eius in hospicio suo diuerterunt et eustachius eis seruebat. Et recolens p̄stinū statum suum. lacrimas cōtinere non poterat. Egressus autē foras suā faciē lauit. et iterū rediens eis seruebat. Illi vero cōsiderantes adinuicē dicebāt. Quā similis est homo hic illi quē querimus. Et respōdēs alter dixit. Valde quidē similis est. Cōsideremus igit⁹ et si habet signū cicatricis in capite qd̄ sibi in bello accidit. et si hoc habet ipse est. Et respiciētes et signus videntes. ipm̄ esse quē querebāt p̄tinus cognouerunt. Et insiliētes et osculantes eū de vxore et filijs eius sciscitari sunt. Qui dixit eis q̄ filij mortui essent. et vxor detenta. Uicini autē omnes quasi ad spectaculum concurrebant. dum milites virtutem eius et primā gloriā p̄dicabant. Tūc milites p̄ceptū imperatoris ei exponūt. et oprimis indumentis ipsum induūt. Post vero iter. xv. dierū ad imperatorē deueniunt. Qui eius aduentū audiens p̄tinus eidē occurrit. et ipm̄ videns in oscula eius ruit. Narrauit quoq̄ omnibus cuncta q̄ sibi per ordinē acciderāt. Stratimq̄ ad magisterium militie trahit. et idē qd̄ prius officiū exercere compellitur. Qui numeratis militibus et paucos contra tot hostes esse cognoscēs. iussit troncos colligere per oēs ciuitates et vicos. **C** Contigit autem illam terram in qua filij eius educati sunt describi. vt darent duos troncos. Vniuersi autē eius loci incole illos duos iuuenes tanq̄ ceteris aptiores magistro

De sancto

Eustachio

militū consignarūt. Videns vero iuuenes elegantes et mo:ū honestate cōpositos. cū sibi plurimus placuissent inter primos conuiuas suos ordinauit eosdē. Et sic puectus ad bellū subiectis hostibus exercitū suū tribus diebus in quodā loco vbi vxor sua pauper hospita manebat requiescere fecit. Illi vero adolefcētes in tabernaculo matris sue nutu dei hospitati sunt. nescientes tñ q̄ mater sua esset. Et sedentes circa meridiē et mutuo cōfabulantes exponebāt sibi iuicē de infantia sua. Mater vero eorū contra sedens que ipi referebant attētius audiebat. Dicebat em̄ maior: minori. Ego dū infans essem nichil aliud recole nisi q̄ pater meus magister militū erat. et mater mea speciosa valde. Duxosq; filios habuerūt scz me. et aliū minorē me qui et ipse speciosus valde erat. Accipiētesq; nos egres si sunt de domo nocte. Ingressiq; sunt naues nescio quo euntes. Cum autē de nauī egredere mur ma ter nostra nescio quomodo i nauī relicta est. Pater vō nō portans nos duos flēs pgebat. Perueniēsq; ad quendam fluiuium. transiit cū fratre meo iu nio:re. et me sup ripam fluminis dereliquit. Cum autē reuertēret vt me acciperet. lupus venit et illum infantē rapuit. et anteq̄ ad me appropinquaret. leo de silua exiēs me rapuit et in siluā deduxit. Pa stors vero cruerunt me de ore leonis. et nutritus sum in illa possessione in qua et ipse scis. et nō potui scire quid factū sit de patre meo neq; de infante. Hec audiēs minor: cepit flere ac dicere. Per deum vt audio frater tuus sum ego. quoniā etiaz qui me educauerāt hoc dicebāt. quoniā de lupo eruius te. Et in amplexus rucēs osculabant semuicē et fleuerūt. **A**udiēs hec mater eorū et consi derans q̄ euentū suū ita s:riam dixisset diu apud se tractauit si illi filij sui essent. Altera autē die ad magistrū militū adiit. et interpellauit eum dicēs. Deprecor: te dñe vt me ad patriā meam pduci iu beas. Ego em̄ de terra romanorū sus. et peregrina bic sum. Et hec dicens vidit in eo signa mariti sui. Et eum cognoscēs cum se iam cōtinere non posset peidit ad pedes suos et ait. Precor: te dñe vt expo nas michi pristinā vitam tuam. Puto em̄ q̄ tu sis placidus magister militū. qui alio nomine diceris eustachius. quē placidum saluator: conuertit. qui talem et tales temptationē sustinuit. et cui vxor q̄ ego sum in mari ablata fuit. q̄ tamen ab omni cor ruptione seruata sum. qui et duos filios scz agapi tum et theospitū habuit. Hec audiēs eustachius et ipam diligenter cōsiderans. vxorem suam reco gnouit. et lacrimat⁹ pre gaudio ipas osculatus est.

glorificans deum qui consolatur afflictos. Tunc dicit ei vxor: sua. Domine vbi sunt filij nostri? Et ait a feris capti sunt. Et exposuit ei quomodo per didit illos. Et illa. Gratias agamus deo. Puto ei q̄ quē admodū deus donauit nobis vt inuenirem⁹ nos iuicē donabit etiā recognoscere filios nostros. Et ille. Dixi tibi q̄ a feris capti sunt. Et illa. Be sterna die sedens in orto. audiui duos iuuenes sic et sic suam infantiam exponētes. et credo q̄ filij nostri sunt. Interroga igitur ab eis et dicent tibi. Et conuocans eos eustachius et audiens ab eis in fantiam suam. recognouit q̄ filij sui essent. Et am plectentes eos ipse et mater super eorum colla plu rimum fleuerunt. et crebrius eos osculabant. Dis igitur exercitus plurimum gaudebat: et de inuen tione eorum. et de victoria barbarorū. Cum igitur rediret contigit iam traianum obijisse. et successis se ei peiorē in sceleribus adrianū. Qui pro victo ria obrenta et inuentione vxoris et filiorū magni fice eos suscepit. et magnum conuiuiū preparauit. Altera autē die ad templū ydolorum processit. vt ibi sacrificaret pro victoria barbarorum. Videns vero imperator: q̄ eustachius nec pro victoria. nec pro inuentione suorum sacrificare vellet. horraba tur vt sacrificiū immolaret. Cui eustachius. Ego xpm deum colo et illi soli sacrificō. Tunc impera tor: ira repletus ipsum cum vxore et filijs in arena statuit et leonē ferocem ad eos dimitti fecit. Accur rens vero leo et dimisso capite quasi eos adorans ab eis hūiliter recessit. Tunc impator: bouē eneus mēdi fecit. et eos ibidem viuos immitti mādauit. Orantes igit sancti et se dño cōmendantes boues intrauerunt. et ibidē dño spiritū reddiderūt. Tercia autē die de boue corā impatore extracti. ita pe nitus intacti inuenti sunt. q̄ nec capillos nec quic quid eorū vapores incendijs aliquatenus cōrige rūt. Xpiani vero corū: cor: pora tulerūt. et in loco ce leberrimo recōdantes. ibidem oratorū construxerunt. Passi sunt autē sub adriano. qui cepit circa annū dñi. cxx. kalēn. nouemb:is. vel scōm quosdā xij. kalēn. octobris.

De omnibus sanctis. clviii A

Omnium sanctorum festiuitas quatuor: de causis instituta fuisse videtur. Primo pro pter cuiusdam templi dedicationem. Secū do propter omisso:um suppletionem. Tercio pro pter negligentiarū expiationē. Quarto ppter sa ciliozem orōnum nostrarum impetrationē. Primo igit instituta est ppter cuiusdā templi dedicatio nem. Romani em̄ cum vniuerso o:bi dominarent.